

Főleg azokat az óraanyagokat állítsuk be, melyek az osztályterekben folyó oktatási, nevelési munkában az egyes ismeretanyag feldolgozásához s elsajátításához a legtöbb segítséget nyújthatnak a falusi, városi tanulóknak, nevelőknek, szülőknek.

Hétről-hétre várjuk és figyeljük az iskolatelevíziós adásokat, mert ha mást nem is adnának, mint egyes ismeretanyagoknak sok „életképpel” való kiegészítését, — már az is nagy segítséget jelentene az alsótagozatos tanulók tapasztalatszerzéséhez.

HÉJJAS ENDRE

főiskolai adjunktus

AZ OROSZ NYELVOKTATÁS BEVEZETŐ BESZÉLGETŐ TANFOLYAMÁNAK ÓRAIN HASZNÁLT ELJÁRÁSOK

E folyóirat januári számában megjelent egy cikk,* mely az V. osztályos orosz nyelvi órákon folytatott kísérletekről adott hírt. A cikk részletesen ismerteti a bevezető beszélgető tanfolyam koncepciójára épülő egész évi oktatómunka megtervezését, a tananyag témaköreit, az anyag elrendezését és bepillantást nyújt az órákon használatos eljárásokba. A szerző célja az volt, hogy ismertető jellegű tájékoztatót adjon és beszámoljon első tapasztalatairól.

Jelen beszámoló szervesen kapcsolódik az előbb említett cikkhez, és annak folytatása kíván lenni. Célunk az, hogy a figyelmet most már konkrétan az oktatómunka első és egyben legfontosabb szakaszára: a bevezető beszélgető tanfolyamra irányítsuk a tervet valóra váltó gyakorlat eljárásait részletesen bemutatva, hiszen a tennivalók tisztázása csak a ténylegesen megtartott órák tükrében az órák leírásával és elemzésével lehetséges.

Ezt megelőzően szükségesnek látszik a kísérletet kiváltó okokról és a problémával való foglalkozás létjogosultságáról szólni.

Általánosan ismert tény, hogy orosz nyelvoktatásunk nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket. Különösen a beszédtanítás terén mutatkoztak érezhetően az eredménytelenség jelei. Ennek oka többek között a beszédtanítás helytelen módjában keresendő. A leg súlyosabb hiba az volt, hogy nem történt meg az idegen nyelven való gondolkodás alapjainak a lerakása, pedig beszéd csak akkor lehetséges, ha a nyelvnek nemcsak egyes elemeire, hanem a mondanivaló tartalmára koncentrálnak.

A túlzott szöveghez tapadásnak, az öncélú tankönyvhasználatnak következményeként elmaradt a legfontosabb: a szövegből való kitekintés, az olvasmány kapcsán elsajátított nyelvi anyagnak más helyzetben való felhasználása. Nem voltak vagy csak elvétve akadtak az órákon olyan beszédhelyzetek, amelyek alkalmasak lettek volna személyes mondanivaló orosz nyelvű közlésére. Egyszóval: hiányzott az életszerűség.

Jelentős előrelépés volt a gyakorlati nyelvoktatás szempontjából a szövegek auditív előkészítése, amely már abból a felismerésből fakadt, hogy az idegen nyelv elsajátításának csak az lehet az útja, ha a nyelvi anyaggal való megismerkedés auditív úton történik. Ebben az eljárásban azonban még mindig tükröződött a grammatizáló

* Kőhegyi Erzsébet: Kísérletek az általános iskola V. osztályában orosz nyelvi órákon. Módszertani közlemények 1964. IV. évf. 1. szám.

módszernek — korunk társadalmi igénye szerint helytelen — szemlélete, miszerint az írott szöveg megértése és lefordítása a végső cél. Pontosabban: az auditív bevezetés azért kell, hogy előkészítse a tanulókat az írott szöveg megértésére. Az idegen nyelv-
oktatással szemben támasztott társadalmi igény megértése eredményezte a tovább-
lépést: az írott szöveggel való munkát ne csak megelőzze a szóbeliség, hanem terjed-
jen ki az óra egészére, váljék uralkodóvá.

A szóbeliséget azért kell előtérbe helyeznünk, mert ez az elsődleges. A beszéd
elsajátítása lehetséges az írás és olvasás tudása nélkül is, de fordítva nem, mert a szó-
beliség az a bázis, melyre az írásbeliség épül. Az írás csak másodlagos, a betűk csu-
pán rögzítik a beszédet. Az írott szövegből való kiindulás kettős nehézség elé állítja
a tanulót: megjegyezni a szó hangképét és írásképét. A korán bekapcsolt íráskép
rendkívüli módon zavar a beszédben, nehéz megszabadulni a hatásától. A hallás után,
csupán utánzással elsajátított nyelvi ismeret jó kiejtéssel való reprodukálása viszont
általában nem állítja nehézség elé a tanulókat. A szóbeliségből való kiindulás tehát
feltétlenül indokolt.

Ezek a gondolatok vetették fel hazánkban és külföldön egyaránt a bevezető
beszélgető tanfolyam problémájával való behatóbb foglalkozást. A problémával való
azonosulás, a jobb eredményekre való törekvés, a gyakorlati feladat teljesítéséhez
szükséges biztosabb alapozás érdekében már a következő tanévtől kezdve az álta-
lános iskolák 25 százalékában a bevezető beszélgető tanfolyam koncepciójára épülő
tankönyv szerint indul meg az orosz nyelv oktatása.

Az új feladatok megvalósításához kísérletezés: új, korszerű eljárások kidolgo-
zása szükséges. Ebbe a kísérletező munkába kívántunk mi is bekapcsolódni és tapaszt-
alatokat gyűjteni. A kísérletből leszűrt megfigyeléseink, a kipróbált és bevált el-
járásaink, a célszerű óratervezéssel kapcsolatos tapasztalataink közreadásával szerény
segítséget kívánunk adni mindazoknak, akik a következő évtől kezdve megpróbál-
koznak az új eljárással. Egyben a Szegedi Tanárképző Főiskoláról kikerülő jövőendő
tanárokat is szeretnénk megismertetni a bevezető beszélgető tanfolyammal.

A bevezető beszélgető tanfolyam során végzett munkáról teljesebb képet adunk,
ha két óra lefolyását mutatjuk be. Egyik a tanév nyolcadik, a másik a huszonhatodik
órája.

Nyolcadik óra

A tanulók által ismert nyelvi jelenségek az óra előtt: 29 szó, 5 kifejezés és a
következő kérdés-, ill. felélettípusok:

1. Что (кто) это?	Это X.
2. А это что (кто)?	Это тоже X.
3. Что (кто) тут (там)?	Тут (там) X.
4. А что (кто) тут (там)?	Тут (там) тоже X.
5. Что (кто) в ... е?	В ... е X.
6. Что (кто) на ... е?	На ... е X.
7. Тут (там) А?	Да, тут (там) А.
8. Это А?	Да, это А.
9. А в ... е?	Да, А в ... е.
10. А на ... е?	Да, А на ... е.
11. Где А?	А тут.
	А там.
	А в ... е.
	А на ... е.

Témakör: Az osztályban

Oktatási-nevelési cél: a hallás utáni megértés, az orosz nyelvű beszéd és az idegen nyelven való gondolkodás alapozása a témakörhöz tartozó szókinccs bővítésével és az eddig elsajátított kérdés- és felelettipusok gyakorlásával. Az értelmi képességek fejlesztése.

Az óra anyaga:

и, перо, мел, резинка, картинка, мальчик.

Az órán megvalósítandó didaktikai feladatok: az eddig elsajátított ismeretek gyakorlása és ellenőrzése, a fenti lexikaanyag megtanítása és gyakorlása az ismert modellekben.

Az óra négy fő részre tagolódik:

I. Az eddig elsajátított kérdés- és felelettipusok gyakorlása és ellenőrzése

1. kórusban,

2. egyénileg;

II. Az új nyelvi ismeretek bemutatása és rögzítése.

III. Az órán tanult nyelvi ismeretek gyakorlati alkalmazása, az elsajátítás ellenőrzése.

IV. Az egész osztály munkájának és az ellenőrzésre kijelölt tanulók munkájának értékelése; a házi feladat kijelölése.

Az óra lefolyása:

I/1. A tanár rámutat a szóban forgó tárgyra. Közben a következő kérdések hangzanak el, amelyekre az osztály kórusban válaszol:

Что это?	Это стол.
Что тут?	Тут доска.
Что там?	Там карта.
Что это?	Это вешалка.
Что это?	Это стена.
А это что?	Это тоже стена.
Что тут?	Тут стена.
Что там?	Там тоже стена.
Лампа в классе?	Да, лампа в классе.
Парта в школе?	Да, парта в школе.
Там окно?	Да, там окно.
Кто тут?	Тут ученик.
Ученик в классе?	Да, ученик в классе.
Пионер в школе?	Да, пионер в школе.
Где карандаш?	Карандаш на столе.
Где ручка?	Ручка на столе.
Тут карта?	Да, тут карта.
Карта на стене?	Да, карта на стене.
Где доска?	Доска на стене.
Доска на стене?	Да, доска на стене.

A gyakorlás célja: a már elsajátított felelettipusok automatizálása, állandó felzárkózás tartása, a feledésbe merülés megelőzése; élménynyújtás, hangulatkeltés; a tanulók átállítása az orosz nyelven történő gondolkodásra és a helyes artikulációra; előkészítés az egyéni beszélgetésre, valamint az új anyag sikeres befogadására; az eddig elsajátított nyelvi ismeretek tudásfokának ellenőrzése.

A válaszok egyértelműségét és a folyamatos közös beszélgetést a tárgy, valamint a tárgyat jelölő szó hangképe között az előző órákon kialakított időleges kapcsolat biztosítja.

I/2. A tanár az előbbi módon folytatja a beszélgetést, de a kérdésekre most már más-más tanuló válaszol.

Что это?	Где ученик?
Что тут?	Ученик в классе?
Что там?	Кто ещё в классе?
Где лампа?	Где учительница?
Где карта?	
Где доска?	Учительница в классе?
Где ученик?	
Кто тут?	
Что там?	
Что на стене?	
Кто в классе?	

Feladata: mivel a beszéd természetes formája az egyének között folyó beszélgetés, lehetőséget kell adni a tanulóknak egyéni szereplésére is; egy-egy tanuló kiejtésének, tudásszintjének ellenőrzése, a gyengébben dolgozó tanulók aktivizálása.

A fenti kérdéstípusokra nemcsak egyfajta válasz adható. A lehetséges válaszokkal módot adunk a tanulóknak a feleletípusok önálló használatára.

A beszélgetés lefolyhat úgy, hogy a tanár egy kérdést annyiszor tesz fel, ahány válasz adható rá. Ez az eddig tanult szavak és kifejezések számától függ. Ez a forma rögzíti a kérdéstípus hangképét, megalapozza a tanulók kérdezőtechnikáját.

Ha a kérdés csak egyszer hangzik el, a megtakarított idő több válaszlehetőséget biztosít.

Ezután a tanulók néhány úttörődalt énekelnek, természetesen még magyarul. Az éneklés feladata: a változatosan és dinamikusan vezetett beszélgetés végső fokon egyoldalú tevékenység, tehát más oldalú tevékenységgel kell felfrissíteni a tanulókat az új anyag befogadása előtt.

II/1. A tanár a környezet tárgyait használja fel szemléltetésre.

Tanár:

Это карандаш, это ручка.
Карандаш на парте.
Ручка на парте.
Карандаш и ручка на парте.

Felelevenítik a helyviszonyokat kifejező modelleket, de egyben az „и” kötőszó bemutatása is megtörténik.

A kérdésekre az egész osztály válaszol:

Где карандаш и ручка?
Что на парте?
Это ручка и карандаш?

II/2. Tanár: Это ручка и это *перо*.

A kérdésekre más-más tanuló felel:

Что это?	Это ручка и перо.
Что тут?	Тут ручка и перо.
Что на парте?	На парте ручка и перо.
Где ручка и перо?	Ручка и перо на парте.

A kérdésekre az egész osztály válaszol:

Что это?	Это перо.
Что тут?	Тут перо.
Что на парте?	На парте перо.
Что на столе?	На столе перо.
Перо на парте?	Да, перо на парте.
Перо на столе?	Да, перо на столе.

II/3. Tanár: Это мел.

A kérdésekre az egész osztály azonnal válaszol:

Что это?	Это мел.
Это мел?	Да, это мел.
Что тут?	Тут мел.
Что там?	Там мел.

A szemléltető eszköz helyének változtatásával újabb feleletek adhatók: Где мел?

A következő kérdés a helyes jelentéstartalom elsajátításának ellenőrzését szolgálja azáltal, hogy a felmutatott három tárgy sorrendjét a tanár állandóan változtatva teszi fel a kérdést:

Что тут?

II/4. Tanár: Тут резинка.

A kérdésekre a tanulók azonnal kórusban válaszolnak:

Что тут?	Тут резинка.
Что там?	Там резинка.
Это резинка?	Да, это резинка.
Где резинка?	Резинка на столе (на парте).

II/5. Tanár: Это картинка.

A feleletadás az előbbi módon kórusban történik.

Что это?	Это картинка.
Что тут?	Тут картинка.
Что там?	Там картинка.
Это картинка?	Да, это картинка.
Где картинка?	Картинка на стене.

II/6. Tanár: Кто это? Это мальчик.

A tanulók egyénenként más-más szóval válaszolnak:

Кто в классе? В классе учительница, (пионер, ученик, мальчик).

Az új szó hangképezésének bemutatása ismert modellben történik. Az új szó kiértékelését a bemutató mondat többszöri ismétlésével szemlélteti a tanár. Az új szavak ismert feleletmodellekbe való helyezése egyrészt színesíti a beszélgetést, másrészt időleges kapcsolatot teremt az új szó és az ismert modell között.

III. A tanár kérdésére a tanulók a következő válaszokat adják:

Что это?	Это перо.
Что это?	Это мел.
Что это?	Это резинка.
Что это?	Это картинка.
Кто это?	Это мальчик.

A minél többszöri beszédalkalom biztosítása érdekében az ismeretek gyakorlati alkalmazása során a tanulók kórusban válaszolnak:

Мальчик в школе?	Да, мальчик в школе.
Ученик в школе?	Да, ученик в школе.
Тут мальчик?	Да, тут мальчик.
Это мальчик?	Да, это мальчик.
Что это?	Это мел.
Что тут?	Тут мел.
Что это?	Это мел и резинка.
Тут мел и резинка?	Да, тут мел и резинка.
Что на стене?	На стене картинка.
Что тут?	Тут перо.
Это перо?	Да, это перо.
Это мел?	Да, это мел.
Это резинка?	Да, это резинка.
Это картинка?	Да, это картинка.
Что на столе?	На столе мел, перо и резинка.

IV. A tanár értékeli az egész osztály munkáját és az ellenőrzésre kijelölt négy tanuló tudását. Ezután kijelöli a házi feladatot. A feladat: a képes szótár segítségével felidézni és gyakorolni az új szavakat.

Megjegyzés: Kezdetben még lehetséges minden korábban tanult lexikai anyag gyakorlása ill. automatizálása egy óra keretében. Az anyag növekedésével a későbbiek folyamán ez már nem oldható meg. Folyamatos, tervszerű ismétlésre van szükség.

Huszonhatodik óra

Témakör: A falu

Oktatási és nevelési cél: az orosz nyelvű beszéd, a hallás utáni megértés, valamint az idegen nyelven való gondolkozás fejlesztése. Az összefüggő beszéd alapozása: beszéltetés kép alapján.

A falu és a város viszonya.

Az óra anyaga: A városban c. témakör. A falu c. témakörből:

деревня, колхоз, колхозник, колхозница, трактор.

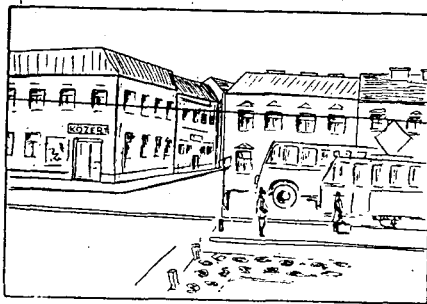
Didaktikai feladatok: A városban c. témakör ismétlése, automatizálása, az ismeretek elsajátításának ellenőrzése. A falu c. témakör lexikai anyagából a fenti szavak megtanítása és gyakorlása ismert modellekben.

Az óra lefolyása:

I/1. A városban c. témakörrel kapcsolatos ismeretek automatizálása és az elsajátítás ellenőrzése. A tanár kérdéseire az osztály kórusban válaszol. Az egységes válaszok úgy lehetségesek, hogy a kérdések elhangzásakor a tanár a kép megfelelő részletére mutat. Így a tanulók válaszai helyesek, a beszéd gördülékeny.

A szemléltetésre felhasznált képek:

A képsorozat Город c. képe, valamint a következő:

A beszélgetés menete:

Что на картине?	На картине город.
Что тут?	Тут улица.
Что на улице?	На улице автобус и трамвай.
Что тут?	Тут кино.
Что на стене?	На стене плакат.
Что это?	Это магазин.
А это что?	Это магазины.
А это что?	Это магазин и универмаг.

I/2. Megkezdődik a felelésre kijelölt tanulók tudásának az ellenőrzése. A kérdésre más-más tanuló válaszol. A cél az, hogy minél többen szerepeljenek, így a kérdés csak egyszer hangzik el.

Кто на улице?	На улице люди. На улице девочки и мальчики. На улице дети. На улице пионер и мальчик. На улице учитель и учительница. На улице мама и папа. На улице дедушка и бабушка. На улице брат и сестра.
Что на улице?	На улице автобус и трамвай.

I/3. Az újabb kép bekapcsolásakor elhangzó kérdés az egész osztályhoz szól.

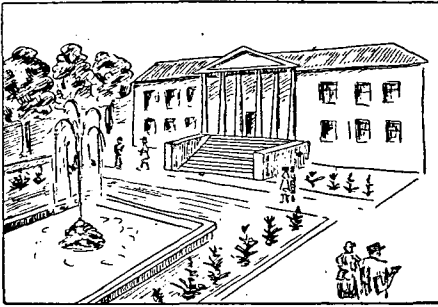
Что это?

Это улица.

Ezzel mindenki figyelme a képre irányul. Что на улице? kérdésre egy tanuló-
nak összefüggően kell válaszolnia a kép alapján. A további mondanivaló biztosításá-
hoz a tanár újabb kérdéssel ad segítséget.

Что на улице?	На улице кино, плакат и школа.
Кто в кино?	В кино мама, папа, пионер и мальчик.
Что делает мама в кино?	Мама покупает билет.
А что ты делаешь в кино?	Я покупаю билет.

A következő képpel kapcsolatos gyakorlat az előbbihez hasonló módon tör-
ténik.

Что на картине?
Együttes válaszadás.
На картине парк.

Párbeszéd a tanár és egy tanuló között:

Что и кто в парке? В парке деревья, цветы, фонтан и музей.
 Кто в парке? В парке ученики и мальчики.
 А ещё кто? В парке папа и мама.
 Что они делают в парке? Они гуляют.
 А что ты делаешь в парке? Я гуляю в парке.

Az előbbi hosszabb beszélgetések az önállóság kifejlesztését szolgálják, az ismeretek szintetizálását, a mondanivaló tömörítését követelik meg. Az osztály többi tanulójának az a feladata, hogy figyelje társa szereplését, vegye észre hibáit, egészítse ki a mondottakat. Kitűnően szolgálja a figyelemre nevelést, fejleszti a bírálókészséget az ilyen gyakorlat.

1/4. A képsorozat На фабрике c. képevel folytatódik a beszélgetés.

Az osztály kórusban felel:

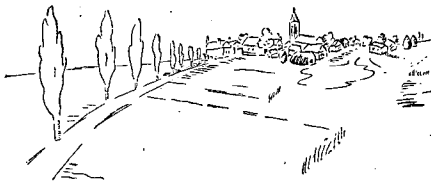
Что на картине? На картине завод.

Egyéni válaszok következnek:

Кто на заводе? На заводе мама и папа.
 Что они делают на заводе? Они работают.
 Как они работают на заводе? Они хорошо работают на заводе.
 Кто ещё на заводе? На заводе дедушка.
 На заводе люди.
 Что делает дедушка на заводе? Он работает на заводе.
 Как работает дедушка на заводе? Дедушка хорошо работает.

II. Az új lexikai anyag megtanítása.

Szemléltető képek az első mozzanathoz: a képsorozat Город és Деревня c. képe és a falu távlati képe:

1. A tanár közli a következő mondatot és benne az új szót:

Там город, а тут деревня.

A mondatot többször is megismétli.

Több egyéni válasz.

Кто он? Он колхозник.

Feleletek kórusban.

Кто тут? Тут колхозник.
Кто там? Там тоже колхозник.
Кто он? Он колхозник.
Кто они? Они колхозники.

Előbb egy tanuló, majd az egész osztály válaszol.

Где работает колхозник? Колхозник работает в деревне.
Колхозник работает в колхозе.

A magyar és orosz nyelvű dalok eléneklése felfrissíti a gyermekeket. Különös öröm számukra, hogy most már nemcsak magyarul tudnak énekelni.

II/4. A következő új szó megtanításához szükséges visszatérni az előbbihez. Kérés a képre mutatva:

Кто он? Он колхозник.
Где работает колхозник? Колхозник работает в деревне, в колхозе.

A mezei munkát ábrázoló kép egyik női alakjára mutat a tanár és mondja:

Она тоже работает в деревне, в колхозе.

Megnevezi a személyt:

Она колхозница.

Feleleveníti a ученик—ученица szavakat. Ennek analógiájára nem okoz gondot az új szó megértése a колхозник—колхозница együttes hangoztatásával.

Egyéni válaszok.

Кто она? Она колхозница.

Feleletek kórusban.

Кто на картинке? На картинке колхозница.

Több személyre mutatva a kérdésre azonnal helyes kórusos válasz következik.

Кто на картине? На картине колхозницы.

Az új szavak kombinálását még csak egyénileg lehet végeztetni.

Что делает колхозница? Колхозница работает.
Где работает колхозница? Колхозница работает в колхозе.
Колхозница работает в деревне.
Кто они? Они колхозники и колхозницы.
Где работают колхозник и колхозница?
Колхозник и колхозница работают в колхозе.
Где работают колхозники и колхозницы?
Колхозники и колхозницы работают в колхозе.

II/5. Szemléltetésre az Őszi munkák s. kép és applikációs képek szolgálnak.
Tanári bemutató mondatok.

Что это? Это трактор.
Тут тоже трактор.

Előbb egy, majd több traktorra mutatva:

Это трактор, это тракторы.

/ Rögzítés kórusban.

Что тут? Тут трактор.
Что там? Там тоже трактор.
Что это? Это тракторы.

Egyénenkénti feleletek.

В колхозе тракторы? Да, в колхозе тракторы.
Это автобус? Нет, это не автобус, это трактор.
Что делает трактор? Трактор работает.
Что делают тракторы? Тракторы работают.

A következő kérdésben kibontakozik az egyik nevelési cél:

Где делают люди тракторы? Люди делают тракторы на заводе.

III. A további gyakorlatok a még alaposabb elmélyítést, megszilárdítást szolgálják.

III/1. Egy tanuló képeket tesz fel a mágneses táblára, meg is nevezi őket.

Это трактор. Это тракторы. Это деревня.

III/2. Képleírás. Az egyik gyermek így fogalmazza meg a mondanivalóját:

На картине колхоз, колхозник и колхозница.
В колхозе колхозник и колхозница. Они работают.

III/3. Párbeszéd tanár és más-más tanuló között ismert kérdés- és feleletmodellek alapján.

Как они работают? Они хорошо работают.

Ezzel a kérdéssel és felelettel ismét lehetőség nyílik a falu és a város viszonyáról beszélgetni. A tanulók néhány anyanyelvű mondattal bizonyítják tájékozottságukat.

III/4. Ez a gyakorlat *versenyszerűen* folyik le. Az osztály két részre oszlik. Aki mondatba helyezte az új szót, az újabb szót mond. A tanár pontozza a szereplést. Ez a gyakorlati forma kitűnően fejleszti a közösségi szellemet. Örülnek egymás sikerének. Néhány példa a versenyből:

Колхозник
Трактор
Тракторы
Деревня
Колхоз

Он колхозник.
Трактор работает.
Тракторы работают.
В деревне люди.
В колхозе колхозник и колхозница.

IV. Az egész osztály munkájának és a felelésre kijelölt négy tanuló szereplésének értékelésével, valamint a házi feladat kijelölésével ér véget az óra. A feladat: gyakorolni a szavakat, ill. mondatokat a képes szótár alapján.

Megjegyzés: az óra lefolyásának ismertetése mutatja, hogyan lehet az új anyagot egy korábbi témakör egy részletével összekapcsolni; mi a tervszerű, folyamatos ismétlés módja.

Összegzés

A bevezető beszélgető tanfolyammal kapcsolatos mélyreható elemzés, úgy gondoljuk, még korai lenne. Ez csak a tanév befejeztével *lesz* lehetséges.

Az eddigi tapasztalatainkat a következőkben összegezhetjük. Rendkívül fontos az orosz nyelv uralkodó szerepe az órákon. Ezt az orosz nyelvű szervezési szavak ill. kifejezések is szolgálják, de elsősorban a *bőséges beszédalkalom*: minden eszközzel biztosítani az aktív nyelvháználattot. Talán ez a siker első és legfontosabb feltétele. Ez a kérdés szoros kapcsolatban van a *dinamikus óravezetéssel*. Igen fontos, hogy megszokják a tanulók a természetes beszédtempót. A tanár kérdéseire azonnal kell válaszolniuk a gyermekeknek, hogy ezzel kizárjuk a kérdés lefordítását, kifejlesszük a fordítás nélküli megértést és gondolatközlést. A természetes beszédtempóval és az energikus óravezetéssel a feltehető kérdések száma, vagyis a beszédalkalom rendkívüli módon megnövelhető.

A sokszori beszédlehetőséget a jól előkészített *kórusos* feleletek biztosítják elsősorban.

A tanár által ellenőrzött sok gyakorlás lehetővé teszi, hogy az órákon ne csak ismereteket szerezzenek a tanulók, hanem jól alkalmazni is megtanulják azokat. A rendkívül intenzív munka szinte minden tanulót képessé tesz arra, hogy az iskolában elsajátított ismereteket otthon csupán a képes szótár alapján felidézze. Ezt a megállapítást a tapasztalatok igazolják.

Az idegen nyelven való gondolkodás és beszélés, valamint a hallás utáni megértés kifejlesztése szempontjából nagyon fontos az anyanyelv közvetítő szerepének a minimumra csökkentése, lehetőség szerinti kizárása. Ezt biztosítják a *szemléltető képek*. A szavak és mondatok közvetlenül kapcsolódnak a tárgyak, személyek, helyzetek képi kifejezéséhez. A képek alapján történik a bemutatás, megértetés, rögzítés és a felidézés.

A bevezető beszélgető tanfolyam során megvalósítandó feladatok elvégzése kihatással van az óra megtervezésére és felépítésére. Tekintve, hogy az új lexikai anyagnak csupán hallás utáni megértése és elsajátítása igen nagy figyelmet és aktivitást igényel, csak megfelelő előkészítés, bemelegítés után történhet. Nagy gondot kell fordítani arra, hogy az új anyag közlése és rögzítése a tanulók elfáradása előtt megtörténjen.

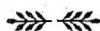
Felvetődik a gyengébb képességű tanulókkal való foglalkozás kérdése. Az ő bekapcsolásukat biztosítják a kórusos feleletek, ill. a kérdésekre adott válaszok ismétlése. Figyelmes tanári munkával elérhető, hogy minden tanuló egyformán érezze az idegen nyelven való értés és beszélés eddigi nem ismert örömét. Tapasztalataink azt bizonyít-

ják, hogy érdemes volt kísérletezni, új eljárásokkal próbálkozni. Az eredmények további kísérletekre serkentenek.

Úgy tervezzük, hogy e folyóirat hasábjain a bevezető beszélgető tanfolyammal kapcsolatos további tapasztalatainkról is beszámolunk.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Б. Беляев: Психологические основы обучения русскому языку в национальных школах
Русский язык в национальной школе 1962/3
- В.В. Краевский и Л. С. Шеляпина: Как приступить к занятиям по иностранному языку в начальной школе
Начальная школа 1961/II.
- А. С. Шкляева: Из опыта воронежского университета по перестройке преподавания иностранных языков
Иностранные языки в школе 1962/5
- А. С. Шкляева: Вводный устный курс французского языка в практике учителей Воронежа
Иностранные языки в школе 1962/6
- А. П. Старков: Урок иностранного языка при обучении устной речи
Иностранные языки в школе 1962/6
- T. Mueller: A modern idegen nyelvek oktatásának új irányelvei. The Education Digest*
1960. 8.
- Maja Beck—Inge Wolter: Eredményesebb kezdőfokú orosz nyelvoktatást. Fremdsprachen-*
unterricht 1963. 3.
- Kosaras István: A nyelvoktatás szóbeli kezdő szakaszáról. INyT 1963. VI. 6.*
- Hlavács József: Az auditív lexikatanítás és gyakorlati megoldása az általános iskolában.*
INyT 1962. V. 3.

TÓTH JÓZSEF

szakvezető tanár

AZ ALAPSÍKRA ILLESZKEDŐ SZÖGLETES TÉRFORMÁK VONALTÁVLATI ÁBRÁZOLÁSA

Az általános iskolában a tanulóknak meg kell ismerniök a szögletes tárgyak lát-
szati elváltozásainak törvényszerűségeit. E törvényszerűségek megismerése segíti őket
abban, hogy a rajzlap síkján a térben levő tárgyakat képszerűen tudják ábrázolni.
A tanulók az alsó tagozatban (Fakitermelés, A tél örömei stb.) és a felső tagozatban
(Edényvásár, Plakátragasztás stb.) a tematikus rajzoknál már foglalkoznak a térkép-
zéssel. Megfigyelés alapján már tudják, minél közelebb van egy tárgy hozzánk, annál
nagyobb a rajza és sötétebb a tónusa. A rajzlapon annál lejjebb kell rajzolni. A kör
látászati ábrázolásánál foglalkoztunk a rálátás és az alálátás problémáival. Megfigyel-
ték, minél jobban közeledik a kör a szemsíkhöz, annál keskenyebb lesz annak a lát-
szati képe. A térképzés legfontosabb eszközével, a vonaltávlattal a tanulók még nem
foglalkoztak.

Tudom azt, hogy a tanuló rajzolási tevékenységében arra törekszik, hogy a meg-
rajzolandó tárgyat minél pontosabban ábrázolja. Viszont nem tudtam, de szerettem